UNESCO info

Pleidooi voor meisjesonderwijs

89

WETENSCHAP 20 jaar bio-ethiek: wat nu?

SOCIAAL Dopingbestrijding in de sport

CULTUUR Bescherming cultuurgoederen bij gewapende conflicten

WERELDERFGOED Uitzonderlijke waarde Koloniën van Weldadigheid onderzocht

driemaandelijks tijdschrift april / mei / juni 2013

colofon

UNESCO info is het driemaandelijks tijdschrift van het Unesco Platform Vlaanderen. Het wil de idealen en programma's van Unesco beter bekend maken door in gewone mensentaal te vertellen wat de Organisatie dagdagelijks doet. Inzake informatieverspreiding en communicatie over Unesco is het Platform de prioritaire partner van de Vlaamse Unesco Commissie, die in 2003 door de Vlaamse Regering is opgericht.

Hoofdredactie: Marino Bultinck
Bijzondere medewerkers: Tijs D'Hoest, Guido Ooghe
Ontwerp en druk: www.artypo.be, Delphine Kuyle
Verantwoordelijke uitgever: Jean-Pierre Dehouck

Contact
Unesco Platform Vlaanderen vzw
Farasijnstraat 32, B-8670 Koksijde (Oostduinkerke)
T +32 (0)58 52 36 41
E info@unesco-vlaanderen.be

Online
www.unesco-vlaanderen.be
www.unescoscholen.be
facebook.com/UnescoPlatformVlaanderen
twitter.com/unescovl

Abonnementen: 10 euro per kalenderjaar

Het **Unesco Platform Vlaanderen** is een niet-gouvernementele organisatie die deel uitmaakt van het wereldwijde netwerk van Unesco-clubs, -centra en -associaties die tot doel hebben de civiele maatschappij nauwer te betrekken bij Unesco. Het Platform fungeert als aanspreekpunt voor wie informatie zoekt die verband houdt met de activiteiten en programma's van de Unesco. Het staat eveneens in voor de coördinatie van een aantal Unesco-initiatieven in Vlaanderen, waaronder het netwerk van Vlaamse met Unesco geassocieerde scholen, en zorgt er via samenwerking en netwerking met andere partners voor dat de idealen van Unesco beter ingang vinden in onze samenleving.

Unesco is de intergouvernementele Organisatie voor Onderwijs, Wetenschappen, Cultuur en Communicatie, en als zodanig een van de gespecialiseerde agentschappen van de Verenigde Naties. Het doel van Unesco bestaat erin om vrede en veiligheid te bevorderen door de samenwerking tussen landen te stimuleren in de deelgebieden die tot haar actiedomein behoren teneinde een universeel respect voor rechtvaardigheid, wettelijkheid, mensenrechten en fundamentele vrijheden ingang te doen vinden voor alle volkeren ter wereld, zonder onderscheid van ras, geslacht, taal of godsdienst.

United Nations Educational, Scientific and Culural Organization

Vlaamse Unesco Commissie
WWW.VUC.BE

Fascinerend Koksijde Oostduinkerke

Vlaamse overheid

Dit project geniet de financiële steun van de Vlaamse Regering. De Vlaamse overheid kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de inhoud van dit tijdschrift.

inhoud

wetenschap

Duurzame ontwikkeling gedragen door lokale bevolking in droge streken 8
Unesco-project om duurzame ontwikkeling in halfwoestijn- en woestijngebieden te bevorderen is succesvol afgerond in Gent.

20 jaar bio-ethiek: wat nu? 9
Deskundigen verzamelen op de hoofdzetel van Unesco in Parijs om ideeën uit te wisselen over de voornaamste uitdagingen voor de bio-ethiek in de komende twintig jaar.

Dopingbestrijding in de sport 11
Unesco zorgt ervoor dat de strijd tegen het dopinggebruik in de sport een wettelijk kader krijgt en dat er betere internationale afspraken kunnen worden gemaakt. Een doorlichting van het opzet en de werking van de Conventie.

cultuur

Bescherming van cultuurgoederen bij gewapende conflicten 10
Welke verdragen regelen de bescherming van cultuurgoederen en cultureel erfgoed in geval van gewapend conflict? En hoe speelt ons land hierop in?

Uitzonderlijke waarde Koloniën van Weldadigheid onderzocht 16
Nederland en Vlaanderen werken aan een gemeenschappelijke nominatie voor de Unesco Werelderfgoedlijst.

onderwijs

Meer dan een nota in de ontwikkelingsagenda 14
Binnen de Verenigde Naties spreken wereldleiders de ontwikkelingsdoelen voor na 2015 af. Unesco legt uit waarom onderwijs een centrale plaats moet krijgen.

publicaties

Brochures 18
Kleur bekennen – Infobrochure homo- & transfoob pestgedrag op scholen

Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

UNESCO@vlaanderen
UNESCO Platform Vlaanderen vzw

WWW.UNESCO-VLAANDEREN.BE

Archief Leuvense universiteit krijgt extra glans

Het comité dat het Memory of the World programma van Unesco adviseert, stelde 54 nieuwe inschrijvingen voor voor het Memory of the World Register: een lijst van opmerkelijk documentair erfgoed. Irina Bokova, directeur-generaal van de Organisatie, volgde het advies en maakte de uitbreiding in juni officieel. Tot de nieuwe inschrijvingen behoren het archief van de Universiteit van Leuven (1425-1797) en de eerste universele bibliografische index.

Leuven was, na Parijs, de grootste universiteit ten noorden van de Alpen in de 16de eeuw. Leuven speelde ook een belangrijke internationale rol in de eerste ontwikkelingen van de typografie en de cartografie, en in de introductie van de katholieke reformatie. De bijna 200 strekkende meter van de universitaire administratie vormen een van de meest homogene universitaire archieven van het Ancien Regime. Ze geven inzicht in de realiteit van een vroege moderne universiteit, de werking ervan en de interactie tussen studenten, professoren en de bredere samenleving.

Ons land zag nog een tweede element aan het Memory of the World Register toegevoegd: het Universeel Bibliografisch Repertorium. De eerste opdracht van Paul Otlet en Henri La Fontaine aan het Internationaal Instituut voor Bibliografie in de late 19de eeuw was om een nieuwe vorm van bibliografische gids te ontwerpen, een nieuw instrument om toegang te krijgen tot informatie. Het gebruik van mobiele formulieren, ingedeeld volgens de universele taal van de Universal Decimal Classification, zorgde ervoor dat het gemakkelijker en efficiënter werd om dit instrument up-to-date te houden en dat het mondiaal ingang vond. Als eerste voorbeeld van dematerialisatie van kennis, wordt de Universele Bibliografische Index nu beschouwd als het eerste model van een zoekmachine.

Met haar Memory of the World programma zet Unesco haar lidstaten aan om hun documentair erfgoed op een duurzame manier te beheren zodat deze waardevolle informatiebronnen in de toekomst niet opdrogen. Ter ondersteuning van het programma startte de Organisatie met de aanleg van het Memory of the World Register dat de meest bijzondere voorbeelden van documentair erfgoed voorstelt. Onder documentair erfgoed verstaat men manuscripten, geluidsopnames, beeldmateriaal en documenten die zijn opgenomen in archieven en bibliotheekcollecties. Deze zijn van essentieel belang om de geschiedenis en de evolutie van de mensheid te begrijpen.

Het Memory of the World Register bevat nu in totaal 299 documenten en collecties uit de vijf continenten, veiliggesteld op verschillende dragers van steen naar celluloid en van perkament tot geluidsopnamen.

Burgerjournalisten krijgen luidere stem

Een oudere dame uit de provincie Preah Vihear in Cambodja die onlangs een opleiding burgerjournalistiek doorliep, georganiseerd met steun van Unesco, voelt zich geëmancipeerd. “We durven in het openbaar spreken omdat we begrijpen wat vrijheid van meningsuiting en aanverwante rechten betekenen,” zo vertelde ze tijdens een groepsgesprek aan het einde van de cursus.

De cursus past binnen een project om mensen te stimuleren om gebruik te maken van hun recht op vrije meningsuiting. Het is vooral de bedoeling om mensen aan de rand van de samenleving, vrouwen en etnische minderheden aan te zetten om volop gebruik te maken van hun recht op informatie en vrije meningsuiting, onder meer door gebruik te maken van sociale media.

Het project is een samenwerking tussen het Internationaal Programma voor de Ontwikkeling van Communicatie van Unesco en het Cambodjaans Centrum voor Onafhankelijke Media.

Inmiddels genoten een zestigtal mensen in drie provincies een opleiding burgerjournalistiek. Ze leren journalistieke vaardigheden die ze kunnen inzetten om schendingen van de mensenrechten aan het licht te brengen. De cursisten produceerden 22 nieuwsberichten die zijn uitgezonden door lokale radiostations in vijf steden en provincies in Cambodja.

Er zijn netwerken opgericht van mediabedrijven en burgerjournalisten om dialoog, transparantie en goed bestuur te stimuleren. Drie cursisten kregen een functie als freelance journalist bij het Cambodjaans Centrum voor Onafhankelijke Media.

Naarmate de afstand tussen burgerjournalisten en mediabedrijven verkleint, vergroot het bewustzijn van mensen in gemarginaliseerde gemeenschappen omtrent de actualiteit en gaan ze zich steeds vaker mengen in maatschappelijke debatten.

Ook de burgerjournalisten zelf merken een verandering. “Door journalistieke ethische normen na te leven, werpen we meer gewicht in de schaal als we het lokale bestuur om informatie vragen,” zo getuigen Morm Kanha en Rath Rachana, burgerjournalisten in de Brome gemeenschap.

Vier nieuwe elementen op Inventaris voor Immaterieel Cultureel Erfgoed

Op advies van de expertencommissie Immaterieel Cultureel Erfgoed voegt Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege Waregem Koerse Feesten, bloemencorso’s, het vinkenzetten en de traditionele teelt van grondwitloof toe aan de Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed. De Inventaris verhoogt de zichtbaarheid van het immaterieel cultureel erfgoed en stimuleert het bewust omgaan met en het borgen van dat erfgoed. De Inventaris telt nu 37 tradities, fenomenen of gewoontes.

Het immaterieel cultureel erfgoed zijn gewoontes, gebruiken, kennis en praktijken die een gemeenschap of groep overgeërfd heeft, én die de gemeenschap of groep voldoende belangrijk acht om door te geven aan toekomstige generaties.

Vlaanderen stemt zijn beleid voor het immaterieel cultureel erfgoed af op de Unesco Conventie betreffende de Borging van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (2003). Tot de richtlijnen van die Conventie behoort ook het opstellen en regelmatig actualiseren van minstens één inventaris per lidstaat met daarop elementen van immaterieel cultureel erfgoed.

Bloemencorso’s zijn optochten van met bloemen versierde wagens die tussen mei en einde september nog op enkele plaatsen in Vlaanderen gehouden worden. Jaarlijks kunnen de lokale organisatoren rekenen op de inzet van vriendengroepen, verenigingen en buurtschappen die de optochten maandenlang voorbereiden. De aanvraag om opgenomen te worden op de Inventaris Vlaanderen werd gezamenlijk ingediend door de organisatoren van de bloemencorso’s van Ternat, Blankenberge, Sint-Gilis-bij-Dendermonde, Loenhout en Wommelgem. Daarmee geven zij meteen ook een voorbeeld van hoe een ICE-element dat op diverse plaatsen voorkomt voor zijn borging en voorbestaan vooral ook gebaat is bij samenwerking en krachtenbundeling tussen lokale erfgoedgemeenschappen.

Vinkenzetten is een eeuwenoude volkssport met sterk sociaal-culturele inslag. Deze in hoofdzaak gezinsactiviteit komt vooral in West- en Oost-Vlaanderen voor, maar wordt ook elders in Vlaanderen en in een deel van Henegouwen beoefend.

Waregem Koerse Feesten is een jaarlijks terugkerend zomers massa-evenement. Het hoogtepunt van deze Feesten is Waregem Koerse. Het zijn paardenrennen, die sinds het midden van de negentiende eeuw op de eerste dinsdag na het laatste weekend van augustus worden georganiseerd. De Feesten worden de donderdag voordien officieel geopend door de belleman van Waregem.

De traditionele teelt van grondwitloof gaat terug op een arbeidsintensieve teelttechniek om in de winter verse vitaminerijke groenten te bekomen. De teelt stoelt op een doorgedreven praktijkkennis en traditionele technieken. Grondwitloof is een geïndividualiseerd product met een grote diversiteit aan smaken. Veel telers houden de uitgesproken smaak van hun witloof in stand door de opkweek van zaaizaad dat vaak van generatie op generatie binnen het bedrijf werd veredeld. Anno 2013 zijn er nog zo’n 180 grondwitlooftelers actief, waarvan ongeveer 150 in Vlaams-Brabant.

Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege: “In Vlaanderen sluiten we met ons beleid perfect aan bij de Unesco-Conventie 2003 die de culturele diversiteit in de wereld wil vrijwaren en in beeld brengen. Opname op de Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed betekent geen extra subsidiëring, maar wel een grotere zichtbaarheid en kansen op uitwisseling van kennis, ervaringen, expertise, acties en programma’s. En dit zowel in Vlaanderen als in het buitenland.”

Eerst Geopark in Nederland

De Hondsrug heeft als eerste gebied in Nederland de status van Geopark gekregen. De inschrijving vond op 9 september plaats tijdens een internationaal symposium van geoparken, op het eiland Jeju in Zuid-Korea. Naast de Hondsrug mogen nog negen andere gebieden zich nu een Geopark noemen. Wereldwijd staat de teller nu op honderd parken in 29 landen.

Het Gobal Geoparks Network (GGN) is in 1998 opgericht onder auspiciën van Unesco en heeft als doel om gebieden met geologisch erfgoed van internationale betekenis, zeldzaamheid of schoonheid te beschermen en de daarbij behorende cultuurhistorische geschiedenis en natuur onder de aandacht te brengen. De parken dienen duurzame economische ontwikkeling te ondersteunen, met name op het gebied van toerisme.

De Hondsrug is een langgerekte dekzandrug die loopt van Emmen tot Groningen. Het is een overblijfsel uit de voorlaatste ijstijd (het Saalien). Door smeltwater onder de ijskap vormden zich subglaciale ruggen en valleien die nog steeds goed zichtbaar zijn in het landschap. Dat leverde geomorfologische structuren op die uniek zijn in het Europese-Aziatische Pleistocene landschap.

www.globalgeopark.org

Inzetten op onderlinge verstandhouding

Unesco en de VN Alliantie van Beschavingen (AOC) sloten op 25 september 2013 een nieuwe overeenkomst die de krijtlijnen vastlegt voor de samenwerking tussen beide organisaties voor de komende twee jaar. Dit gebeurde in de marge van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York.

De overeenkomst herbevestigt het voornemen van beide partners om samen te werken om de onderlinge verstandhouding tussen mensen van verschillende culturen, godsdiensten en tradities te verbeteren. De organisaties willen zo een tegengewicht bieden tegen nog steeds actuele stromingen van extremisme en fanatisme.

De komende twee jaar zullen beide organisaties samen initiatieven ontwikkelen omtrent jongeren en media. Door hun complementaire werking op dit gebied te bundelen hopen de partners een grotere impact te bewerkstelligen. Volgens de directeur-generaal van Unesco, Irina Bokova, neemt het belang van de AOC in de huidige politieke context alleen maar toe. "Het is meer dan ooit van vitaal belang om waarden als diversiteit, dialoog tussen culturen, en verdraagzaamheid uit te dragen", zegt Bokova. "Het is onze verantwoordelijkheid om te onderrichten, voor te lichten, te verzoenen en om een sterke boodschap te brengen waarin iedereen zich kan vinden. Samen kunnen we het verschil maken."

www.unaoc.org

België ratificeert conventie voor bescherming erfgoed onder water

De ambassadeur van België bij Unesco, Francine Chainaye, heeft in augustus de akte van bekrachtiging van de Unesco-Conventie inzake de bescherming van het cultureel erfgoed onder water (2001) overhandigd aan Unesco directeur-generaal Irina Bokova. Deze ratificatie is een belangrijke stap in de ontwikkeling van het verdrag en illustreert de groeiende internationale steun voor dit instrument voor de bescherming van het erfgoed onder water.

Ons land wachtte niet op de Conventie om stappen te zetten ter bescherming van erfgoed onder water. In 1992 startte systematisch onderzoek naar Walraversijde: een middeleeuws vissersdorp langs de Vlaamse kust. Het was gelegen in een duinengebied net te westen van het huidige Raversijde, een badplaats bij Oostende.

Het Archeologisch Museum in Raversijde, opgericht in de nasleep van het archeologisch onderzoek van Walraversijde, is nog steeds het grootste centrum voor maritieme archeologie in ons land. Sindsdien heeft onderwater archeologisch onderzoek in België flinke vooruitgang geboekt. Zo is er een nationale maritieme databank van scheepswrakken en onderwater archeologische sites in de Noordzee en de Schelde opgezet. Belgische historici en onderwater archeologen waren ook betrokken bij tal van internationale projecten.

Om de voortdurende inzet voor de bescherming van cultureel erfgoed onder water en voor de Conventie van 2001 kracht bij te zetten, organiseert de Vlaamse overheid in samenwerking met Unesco een wetenschappelijke conferentie en een herdenkingsplechtigheid waarbij de zeeslagen van de Eerste Wereldoorlog centraal staan. De evenementen zullen plaatsvinden in juni 2014 in Brugge. Aanleiding is de honderdste verjaardag van het uitbreken van Wereldoorlog I. Vooraanstaande experts uit de hele wereld zullen stilstaan bij de verliezen op zee die de Eerste Wereldoorlog veroorzaakte en bij het erfgoed dat er het gevolg van is.

De Conventie van 2001 is het belangrijkste internationale verdrag over erfgoed onder water. Ze trad in werking in januari 2009. Met de ontwikkeling van dit rechtsinstrument reageerde de internationale gemeenschap op de beschadiging en vernietiging van verzonken archeologische vindplaatsen door commerciële schattenjagers en tengevolge bepaalde industriële activiteiten. Het verdrag is ontworpen om wettelijke bescherming, samenwerking, bewustmaking en capaciteitsopbouw te versterken. Het schrijft voor dat erfgoed onder water dezelfde bescherming moet genieten als erfgoed aan land en stelt een aantal richtlijnen voor over hoe het moet worden beschermd. België is het 45ste land dat zich aansluit bij de Conventie inzake de bescherming van het cultureel erfgoed onder water.

50 jaar na de droom

Unesco Goodwill Ambassadeur voor Vrede en Verzoening Forest Whitaker was een van de gastsprekers bij een ceremonie voor de 50ste verjaardag van de Mars op Washington en Martin Luther King's I have a dream speech. Dit Let Freedom Ring evenement vond plaats op woensdag 28 augustus 2013 op de trappen van het Lincoln Memorial in Washington DC.

Andere hoogwaardigheidsbekleders en beroemdheden die het woord namen waren onder meer Amerikaans president Barack Obama en zijn voorgangers Bill Clinton en Jimmy Carter, televisiester Oprah Winfrey en acteur Jamie Foxx. Vijftig jaar geleden bracht de Mars ook al beroemdheden op de been zoals Sidney Poitier, Lena Horne, Charlton Heston, Paul Newman en Joanne Woodward.

"We kennen allemaal de beelden van het begin van de burgerrechtenbeweging. Foto's van gescheiden drinkwaterfonteinen, openbare wachtzalen, bioscopen enz. In die indrukwekkende beelden keek ik vooral naar de gezichten van de mannen, vrouwen en kinderen die stille helden waren. Velen van hen bleven onbekend maar omdat hun heldhaftige gezichten zijn vastgelegd op beeld, blijven ze ons herinneren aan de offers die ze brachten. Ze riskeerden hun leven omdat ze zich onvermoeibaar bleven inzetten om verandering teweeg te brengen. […] Vandaag wil ik hulde brengen aan deze naamloze individuen. Dat doe ik om je de held in jezelf te laten ontdekken. Om je te doen inzien dat elke keer dat je een onbekende hoek om gaat, je blijkt geeft van moed. Als we anderen helpen om hun betere zelf te ontdekken, stellen we zelf een bescheiden heldendaad," zo klonk het in de toespraak van Forest Whitaker.

In zijn toespraak verwees Whitaker ook naar zijn werk als Unesco Goodwill Ambassadeur. Tijdens verschillende reizen was hij getuige van sociale veranderingen, zag hij hoe jongeren het slachtoffer worden van zinloos geweld, ontmoette hij mensen die strijden voor voedsel, een dak boven hun hoofd, onderwijs, rechtvaardigheid enz. Het herinnerde hem vaak aan de woorden van Martin Luther King: "Ik houd vast aan liefde. Haat is een te zware last om dragen".

Forest Whitaker is sinds 2011 Unesco Goodwill Ambassadeur voor Vrede en Verzoening. Hij zet zich in voor vrede door educatieve programma's, buurtwerk en onderzoek te promoten en te ondersteunen die gericht zijn op het uitbannen van geweld. Hij is oprichter en voorzitter van de PeaceEarth Foundation en medestichter en voorzitter van het International Institute for Peace.

Wetenschappelijke adviesraad voor duurzame ontwikkeling

VN secretaris-generaal Ban Ki-moon heeft op de eerste dag van de Algemene Vergadering (24 september 2013) van de Verenigde Naties aangekondigd dat hij de directeur-generaal van Unesco de opdracht toevertrouwt om een Wetenschappelijke Adviesraad op te richten. De Adviesraad moet het het debat over duurzame ontwikkeling voeden en aanwakkeren.

Hij deed de aankondiging tijdens de eerste vergadering van het Politiek Forum over Duurzame Ontwikkeling, een platform gecreëerd om de visie van de Rio +20 Wereldconferentie over Duurzame Ontwikkeling in de praktijk te brengen. "Het forum kan een katalysator zijn voor een versterkt wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling. Het kan een politiek leiderschap bevorderen dat gebaseerd is op kwaliteitsvolle wetenschappelijke kennis," aldus Ban Ki-moon. Tevens beklemtoonde hij de noodzaak om de interactie tussen wetenschap en beleid te versterken om ervoor te zorgen dat de meest recente wetenschappelijke bevindingen aan bod komen in beleidsdiscussies.

De secretaris-generaal zei verder nog dat de raad zal worden samengesteld uit gerenommeerde wetenschappers die hun sporen verdienden in verschillende gebieden van de natuur-, sociale en menswetenschappen. Unesco zal het secretariaat voeren van de nieuwe Wetenschappelijke Adviesraad.

Duurzame ontwikkeling gedragen door lokale bevolking in droge streken

TEKST: MARIA ROSA CARDENAS

Unesco-project om duurzame ontwikkeling in halfwoestijn- en woestijngebieden te bevorderen is succesvol afgerond in Gent.

Het Sustainable Management of Marginal Drylands project speelde zijn slotakkoord op een bijeenkomst in Gent op 19 juni 2013. Het voorbije decennium bestreden de wetenschappers die bij het project betrokken waren, de verwoestijning op pilootsites in negen landen: Bolivia, Burkina Faso, China, Egypte, India, Iran, Jordanië, Pakistan en Tunesië.

INTERNATIONALE UITWISSELING

Het Mens- en Biosfeerprogramma (MAB) van UNESCO stond in voor de uitvoering van het project. Het werkte daarvoor samen met Instituut voor Water, Leefmilieu en Gezondheid van de Universiteit van de Verenigde Naties en kon rekenen op financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid en van de deelnemende landen. Het project maakte het mogelijk voor wetenschappers uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika om ervaringen uit te wisselen in verband met hun werk in halfwoestijn- en woestijngebieden.

"We zetten het project stop omdat de voornaamste doelstellingen zijn gerealiseerd," zegt projectleider Thomas Schaaf. "Tijdens de tweede fase van het project, die begon in 2009, werkten onderzoeksteams samen met lokale gemeenschappen om zwaar getroffen graslanden in halfwoestijn- en woestijngebieden te rehabiliteren en om de landbouwproductie te vergroten door beter waterbeheer."

BELEIDSONDERSTEUNING

De onderzoekers zorgden ook voor beleidsrichtlijnen waarop beleidsmakers zich kunnen baseren. "Ze stelden scenario's op voor het landgebruik in de toekomst, rekening houdend met de veranderende context tengevolge van klimaatverandering," zegt Schaaf. "De richtlijnen omvatten ook een evaluatie van de economische opbrengsten die kunnen voortvloeien uit goed beheerde droge gebieden."

Het welzijn van de lokale bevolking was een belangrijk aandachtspunt bij de uitvoering van het project. Zo leerden lokale gemeenschappen hoe ze op een meer duurzame manier in hun levensonderhoud kunnen voorzien. "We introduceerden gemeenschappen bijvoorbeeld tot nieuwe inkomensbronnen zoals ecotoerisme, ambachtelijke producten, kruidengeneeskunde en het houden van bijen. Bovendien brachten we variatie in de eetgewoonten van mensen om hen minder afhankelijk te maken van de traditionele landbouwproductie in halfwoestijn- en woestijngebieden. Landbouw die in de toekomst verder onder druk komt te staan tegevolge van het veranderende leefmilieu.

PRAKTIJKVOORBEELDEN

In het Mare aux Hippopotames biosfeerreservaat in Burkina Faso, waar de hoeveelheid neerslag de voorbije decennia bleef dalen, kweken landbouwers katoen – een gewas dat veel water vergt. Er zijn ecologische boomgaarden met voornamelijk mango- en citrusbomen aangelegd om de bevolking te tonen hoe het vervangen van katoen kan bijdragen tot bodemherstel. Onderzoekers stelden ook richtlijnen op om van de visserij in het gebied een meer duurzame activiteit te maken. Verschillende lokale inwoners sloten zich aan bij de groep die het project ter plaatse leidt. In de plaatselijke Bala school is een educatief project opgestart om het bewustzijn omtrent leefmilieu te vergroten door middel van theateropvoeringen.

Organische kippenkweek is beter voor het milieu en voor de lokale ontwikkeling in China.

Het Hunshandake Sandland biosfeerreservaat bestrijkt maar liefst 53 000 km2 in een van de meest winderige en zandige streken van China. Het ligt op een plateau zo'n 200 km ten noorden van Peking. De bevolking telt 128 000 mensen waarvan 92 procent voor hun inkomen vooral rekenen op veeteelt. De toename van schapen en geiten zorgde voor een ernstige degradatie van de graslanden. Het projectteam moedigde de bevolking aan om over te schakelen op het ecologisch verantwoord kweken van kippen. Tegenwoordig bevat kippenvoer allerlei additieven om kippen sneller op te kweken. Een kip kan tot 5 kg wegen in 45 dagen. De markten en winkels van China liggen vol met dergelijk kippenvlees maar de stedelijke consumenten beginnen er zich van af te wenden en verkiezen steeds meer organisch geproduceerd voedsel. De resultaten van het initiatief overtuigden de lokale overheid om de bevolking te ondersteunen om over te schakelen op organische kippenkweek.

De hierboven voorgestelde voorbeelden illustreren het opzet van het project: natuurherstel en duurzame ontwikkeling stimuleren op zo'n wijze dat ook de lokale bevolking er beter van wordt en actief gaat meewerken aan het rehabiliteren en in stand houden van het leefmilieu in hun ■

Alle informatie over het Sustainable Management of Marginal Drylands project is te vinden op http://tinyurl.com/unesco-sumamad

20 jaar bio-ethiek: wat nu?

TEKST: MARINO BULTINCK

Deskundigen verzamelen op de hoofdzetel van Unesco in Parijs om ideeën uit te wisselen over de voornaamste uitdagingen voor de bio-ethiek in de komende twintig jaar.

Ter gelegenheid van de twintigste verjaardag van het bio-ethiek-programma van Unesco kwamen deskundigen uit verschillende delen van de wereld op 6 september 2013 samen in Parijs. Bedoeling was om er terug te blikken op de verwezenlijkingen van het verleden en om van gedachten te wisselen over de evolutie van de bio-ethiek in de komende twintig jaar en over de rol van Unesco daarbij.

Unesco startte twee decennia geleden met haar bio-ethiekprogramma. De vooruitgang die wetenschappers boekten bij het ontcijferen van onze genetische opbouw, opende ons de ogen voor de fundamentele eenheid van alle leden van de menselijke familie maar zorgde tezelfdertijd voor de vrees voor het mogelijke gewetenloze gebruik van deze nieuwe kennis.

WERELDWIJDE BEWEGING

Er kwam een wereldwijde bio-ethiekbeweging op gang. Doelstelling was om ervoor te zorgen dat de vooruitgang in de gezondheidszorg en de biowetenschappen aangewend wordt om het menselijk welzijn te verbeteren. Unesco stelde een aantal – op internationaal niveau unieke – wettelijke instrumenten op: de Internationale Verklaring betreffende Menselijke Genetische Data en de Universele Verklaring over Bio-ethiek en Mensenrechten. De Organisatie richtte ook het eerste wereldwijde, multidisciplinaire en multiculturele overlegorgaan omtrent bio-ethiek op, het Internationaal Bio-ethiek Comité.

Er bestaat geen consensus over welke de grootste uitdagingen voor de komende twintig jaar zijn op het domein van de bio-ethiek. Volgens sommigen is dat de ongelijke verdeling van de beschikbare middelen voor wetenschappelijk onderzoek en de noodzaak om ervoor te strijden dat alle burgers gelijke toegang hebben tot de voordelen die het resultaat zijn van wetenschappelijke en technologische vooruitgang, in het bijzonder op het vlak van gezondheidszorg. Een expert wees erop dat de bio-ethiek is voortgekomen uit de groeiende macht van de medische wetenschap en technologie. Nu echter is het vooral de macht van het geld die zich doet gelden.

TALRIJKE AANDACHTSPUNTEN

Andere deskundigen tonen zich vooral bezorgd over het spanningsveld tussen wetenschappelijke vrijheid en de neiging om wetenschap en technologie te reguleren. Nog anderen denken dat vooral discussies rond bio-ethische dilemma's de agenda zullen beheersen. Kwesties zoals het verschil tussen identiteit en individualisme, tussen voortplanting en productie, maar ook de verhouding tussen generaties en de verplichting om remedies te zoeken voor ziektes die ons en onze medemensen treffen.

Bio-ethiek ontstond als reactie op wetenschappelijke vooruitgang en de mogelijke misbruiken daarvan.

We kunnen niet om de vaststelling heen dat het beheer van wetenschappelijke en technologische innovatie steeds minder openbaar is. Het huidige internationale systeem is gebaseerd op de notie dat soevereine staten de taak hebben om de rechten van hun burgers te vrijwaren. Veel wetenschappelijke vooruitgang komt echter voort uit transnationale en private initiatieven. Deskundigen dringen er daarom bij Unesco op aan om ook andere betrokkenen – zoals bedrijven, verenigingen en onderzoeksinstellingen – binnen een ethisch kader te brengen.

PLEIDOOI VOOR NIEUWE BENADERING

Traditioneel is de bio-ethiek een reactief domein: het reageert op wetenschappelijke en technologische doorbraken na de feiten, verzacht de eventuele negatieve gevolgen ervan en tracht te voorkomen dat de negatieve impact zich herhaalt. Bepaalde experts zijn de mening toegedaan dat de bio-ethiek in de eenentwintigste eeuw vooral moet anticiperen in plaats van louter reageren.

Over één ding bestond geen twijfel bij de deelnemers aan de discussies – de wetenschap zal de wijze waarop we leven sterk beïnvloeden in de eenentwintigste eeuw. De snel uitbreidende kennis over alle aspecten van het onderzoek, met name in de biowetenschappen, zorgt ervoor dat er steeds meer mogelijk is. De wetenschap houdt echter geen inherente ethische richting aan – wetenschap spreekt zich niet uit over wat we (zouden) moeten doen. Om het voortbestaan van mens en planeet te waarborgen is het bijgevolg noodzakelijk om bioethische reflectie hand in hand te doen gaan met wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie. ■

Alles over bio-ethiek bij Unesco is te vinden op www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/bioethics/

Bescherming van cultuurgoederen bij gewapende conflicten

TEKST: LYNN DE CLERCQ

Welke verdragen regelen de bescherming van cultuurgoederen en cultureel erfgoed in geval van gewapend conflict? En hoe speelt ons land hierop in?

Unesco stond aan de wieg van enkele conventies of verdragen die tot doel hebben culuurgoederen en culturele sites te beschermen in gebieden waar een gewapend conflict heerst. Bij de implementering van deze verdragen legt België zich toe op de vesterkte bescherming van het werelderfgoed dat ons land rijk is. Daarnaast is ons land op internationaal niveau betrokken bij de werking van deze verdragen.

VERDRAG VAN 1954

Het Verdrag van 's Gravenshage (ook wel Verdrag van Den Haag) uit 1954 inzake de bescherming van cultuurgoederen in geval van gewapend conflict en het Eerste Aanvullende Protocol bij dit verdrag werden door België al in 1960 geratificeerd. Na de Tweede Wereldoorlog bleek immers opnieuw dat militaire operaties vaak ook leiden tot de vernietiging van onvervangbaar cultureel patrimonium. Het verdrag regelt de eerbiediging van de beveiliging van cultuurgoederen, zowel op het grondgebied van de verdragsluitende staten zelf als op het grondgebied van andere staten in tijden van conflict. Die goederen kunnen zowel roerend als onroerend zijn. De verdragsluitende staten verbinden zich ertoe om al in vredestijd te voorzien in de beveiliging van de cultuurgoederen die zich op hun grondgebied bevinden tegen de voorzienbare gevolgen van een conflict.

"Belgisch werelderfgoed krijgt versterkte bescherming"

Een Tweede Aanvullend Protocol bij dit verdrag werd opgesteld in 1999. Dit Tweede Protocol werd door België geratificeerd op 13 oktober 2010 en is in werking getreden op 13 januari 2011. De ratificatie van het protocol brengt enkele nieuwe verplichtingen met zich mee. Het Tweede Protocol zorgt onder andere voor een nieuwe categorie van goederen die 'versterkte bescherming' kunnen genieten. Elke partij van het Tweede Protocol dient daarom een lijst voor te leggen van deze cultuurgoederen waarvoor zij 'versterkte bescherming' vragen. Het protocol voorziet bovendien ook in een betere omschrijving van de begrippen 'dwingende militaire noodzaak' en 'conflict'. Hierdoor vallen ook interne conflicten zoals burgeroorlogen onder de bepalingen van dit verdrag. Verder voorziet dit protocol in de strafbaarheidstelling van opzettelijke overtredingen van de bepalingen van het verdrag en de aanvullende protocollen.

BELGISCHE BETROKKENHEID

Voor België worden de opvolging en de implementatie van het verdrag voorbereid door de Werkgroep Cultuurgoederen bij de Interministeriële Commissie voor Humanitair Recht (ICHR). Deze werkgroep - die is samengesteld door de bevoegde instanties van de federale overheid en van de gewesten en gemeenschappen, samen met nog andere instanties zoals het Belgische Rode Kruis, Unesco, Icomos, Blue Shield – maakt werk van de uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit dit verdrag en de twee aanvullende protocollen.

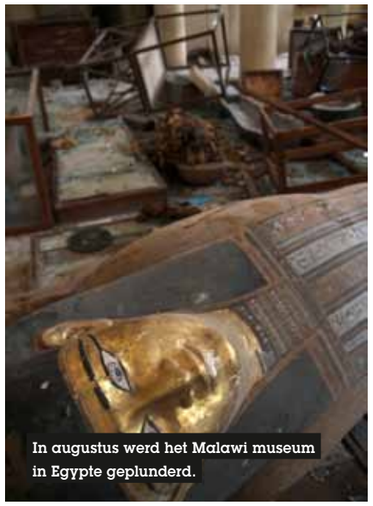

In augustus werd het Malawi museum in Egypte geplunderd.

België neemt vandaag een actieve rol op in de Vergadering van de Hoge Verdragsluitende Partijen van het Tweede Protocol bij het Verdrag van 's Gravenshage. België is namelijk verkozen tot het Comité (van 2012 tot 2015) en ook tot het Bureau van het Comité (voor 2012 en voor 2013). Ook het voorzitterschap wordt in 2013 waargenomen door een Belg, met name Benjamin Goes. Deze actieve rol op internationaal vlak, samen met het feit dat het Tweede Protocol recent door België werd geratificeerd, veronderstelt ook dat er actie wordt ondernomen door alle bevoegde niveaus om de bepalingen van het verdrag naar best vermogen toe te passen. België diende in 2012 al een indicatieve lijst in om goederen voor te dragen voor versterkte bescherming, met name voor de goederen die zijn opgenomen op de Werelderfgoedlijst. Bedoeling is om de link te versterken tussen het Werelderfgoedverdrag van 1972 en het verdrag van Den Haag (1954) en de bijhorende protocollen. ■

Dopingbestrijding in de sport

TEKST: PATRICK GHELEN

Unesco zorgt ervoor dat de strijd tegen het dopinggebruik in de sport een wettelijk kader krijgt en dat er betere internationale afspraken kunnen worden gemaakt. Een doorlichting van het opzet en de werking van de Conventie.

Op 19 oktober 2005 werd tijdens de 33ste Bijeenkomst van de Algemene Conferentie van Unesco de Internationale Conventie tegen Doping in de Sport unaniem goedgekeurd. Dat bood de Organisatie een uitstekende gelegenheid om te tonen dat zij een belangrijke rol wil spelen bij het opstellen van de internationale regels. Het heeft ook belangrijke gevolgen voor de toekomst van de sport. Voor België trad deze conventie in werking op 1 augustus 2008.

EEN WETTELIJK KADER VOOR DE STRIJD TEGEN DOPING

De Conventie zorgt voor een wettelijk kader waarbinnen alle regeringen maatregelen kunnen nemen om doping uit de sport te bannen en verder een bijdrage kunnen leveren tot een harmonisering van de strijd tegen doping wereldwijd. Hoe kwam die Conventie tot stand? Welke verplichtingen legt zij op aan de regeringen? En vooral, waarom maakt de internationale gemeenschap als geheel zich zorgen over het gebruik van doping in de sport?

Ook al is wetgeving nooit een "Olympische discipline" geweest, toch impliceert elke vorm van sportbeoefening dat men regels leert en respecteert. Het groeiende aantal schandalen in de sport tijdens de voorbije jaren kon de 195 lidstaten van Unesco dan ook niet onverschillig laten. Doping vormt vandaag de dag immers nog altijd één van de grootste bedreigingen voor de sport. Doping is nefast voor de atleten, maakt fair play onmogelijk, vervalst de resultaten van sportwedstrijden en brengt ook onherstelbare schade toe aan de geloofwaardigheid van de sport.

Unesco heeft bijzondere aandacht voor onderwijs, voor de basiswaarden van lichamelijke opvoeding en sport. De Organisatie kon dan ook niet machteloos blijven toezien bij het afbrokkelen van de sportethiek en bij een aantal grove scheeftrekkingen als gevolg van het gebruik van doping door atleten die hun prestaties willen verbeteren. Sinds haar oprichting is Unesco immers voortdurend de principes van gelijkheid en rechtvaardigheid blijven verdedigen. Zij biedt aan de verschillende staten een instrument om ethische grenzen vast te leggen ten aanzien van wetenschappelijke en technische omwentelingen. Het was dan ook logisch dat Unesco het opstellen van het eerste wettelijk instrument tegen doping zou ondersteunen. En dat is intussen ook gebeurd.

EEN ANTWOORD OP DE OPROEPEN VAN DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

De Internationale Conventie tegen Doping in de Sport kwam er na verschillende oproepen van de internationale gemeenschap. Reeds in december 1999, op de Derde Internationale Conferentie van Ministers en Hoge Ambtenaren verantwoordelijk voor Lichamelijke Opvoeding en Sport (MINEPS III) in Punta del Este (Uruguay), had men zich gebogen over het thema ethische waarden in de sport. De ministers hadden toen al hun bezorgdheid uitgedrukt over onethisch gedrag, met name over doping in de sport, en zij hadden alle landen opgeroepen om gezamenlijk daartegen op te treden.

Dopinggebruik vormt een inbreuk op de sportethiek maar houdt ook gevaar voor de volksgezondheid in.

In januari 2003 was doping in de sport het gespreksthema van de Ronde Tafel van Ministers en Hoge Ambtenaren verantwoordelijk voor Lichamelijke Opvoeding en Sport. Het slotcommuniqué, dat werd uitgegeven in naam van 103 lidstaten en 20 intergouvernementele en niet-gouvernementele organisaties, beklemtoonde het gevaar dat uitgaat van doping in de sport, niet enkel omdat het een inbreuk is op de sportethiek maar ook omdat het een gevaar vormt voor de volksgezondheid. Daarom werd opgeroepen tot een gezamenlijke actie op het vlak van onderwijs, informatie, onderzoek, controles en sancties. Als gevolg daarvan besliste de 32ste bijeenkomst van de Algemene Conferentie van Unesco om een internationale conventie tegen doping in de sport op te stellen (32 C/Resolutie 9).

Die Conventie werd voorbereid tijdens verschillende redactie- en consultatievergaderingen, waarbij vertegenwoordigers uit meer dan 95 landen betrokken waren. Zij werd verder uitgewerkt tijdens drie vergaderingen van een groep van experten (categorie VI) en drie bijeenkomsten van een intergouvernementele vergadering (categorie II), die plaatsvonden in de loop van 2004 en 2005. De vierde Internationale Conferentie van Ministers en Hoge Ambtenaren verantwoordelijk voor lichamelijke opvoeding en sport (MINEPS IV) heeft dan het ontwerp van Conventie onderzocht en heeft enkele nog hangende vragen verder helpen oplossen.

EEN CONVENTIE DIE PREVENTIE EN INGRIJPEN VERGEMAKKELIJKT

De Conventie heeft tot doel de preventie en de strijd tegen doping in de sport te bevorderen, ten einde doping te bannen. Voor het eerst zijn regeringen van over de hele wereld het eens geworden om het internationale recht toe te passen in de strijd tegen doping. Dat is belangrijk want er zijn een aantal specifieke terreinen waar enkel regeringen de middelen hebben om de strijd tegen doping aan te gaan. De Conventie draagt dan ook bij tot een wereldwijde formalisering van de regels, van het beleid en van richtlijnen tegen doping die zullen bijdragen tot een eerlijk en rechtvaardig wedstrijdkader voor alle atleten. ▸

De Conventie biedt de regeringen ook de middelen om de inspanningen van de sportieve gemeenschap te steunen. Zij werd zodanig opgesteld dat zij het mogelijk maakt om de Wereld Anti-Doping Code ("de Code") toe te passen en zij verplicht de verschillende landen om maatregelen te nemen die beantwoorden aan de principes daarvan. De Code, die werd opgesteld door het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA), heeft enerzijds tot doel het basisrecht te beschermen van atleten om deel te nemen aan sport die vrij is van doping en wil bijgevolg de gezondheid, de rechtvaardigheid en de gelijkheid van alle atleten in de hele wereld garanderen. Anderzijds streeft de Code naar geharmoniseerde, gecoördineerde en efficiënte anti-dopingprogramma's op internationaal en op nationaal vlak met het oog op het opsporen, het afraden en het voorkomen van doping. Om de bepalingen te ondersteunen die zijn opgenomen in de Code, heeft het WADA ook vijf internationale standaards uitgewerkt. Daarin worden de technische en operationele vereisten vastgelegd. Wil men zich schikken naar de Code, dan is het absoluut onontbeerlijk om zich ook aan die standaarden te houden.

Ook al hebben heel wat sportorganisaties de Code ondertekend (het Internationaal Olympisch Comité en het Internationaal Paralympisch Comité verplichten alle sportorganisaties die willen deelnemen aan de Olympische Spelen of aan de Paralympics om de Code te ondertekenen), toch is die juridisch niet bindend voor de regeringen. De Conventie was nodig om de regeringen ertoe te verplichten de Code ook toe te passen. Dergelijke acties moeten een aanvulling zijn bij de acties die worden ondernomen door de sportgemeenschap, want elk gebrek aan harmonisering kan potentieel worden uitgebuit om eeuwig verder te gaan met doping.

EEN LIJST VAN VERBODEN PRODUCTEN

De Conventie werd opgesteld om gelijke tred te kunnen houden met de ontwikkelingen in de internationale strijd tegen doping. De Conventie bevat een mechanisme dat de lidstaten de mogelijkheid biedt om wijzigingen aan de Internationale Standaard met de lijst van verboden producten en aan de Internationale Standaard inzake vrijstellingen voor therapeutisch gebruik goed te keuren en over te nemen. Die documenten maken integraal deel uit van de Conventie omdat zij essentieel zijn voor een internationale harmonisering van de strijd tegen doping in de sport.

Het WADA stelt elk jaar een nieuwe internationaal erkende lijst van verboden producten op, die voortdurend evolueert omdat steeds nieuwe stoffen en methoden worden ontdekt en nieuwe methoden worden ontwikkeld en omdat er steeds weer vooruitgang wordt gemaakt in de wetenschappelijke kennis met betrekking tot de gevolgen van de verschillende stoffen. Bepaalde stoffen en methoden worden opgenomen in deze lijst omdat blijkt dat ze potentieel prestaties kunnen verbeteren (of doping kunnen maskeren), omdat het gebruik ervan een reëel of potentieel risico inhoudt voor de gezondheid of omdat zij indruisen tegen de geest van de sport. De Standaard inzake vrijstellingen voor therapeutisch gebruik vormt een kader dat de mogelijkheid biedt aan atleten om zich voor legitieme medische doeleinden geneesmiddelen te laten voorschrijven die voorkomen op de lijst met verboden middelen. Elke wijziging van die twee standaarden kan snel in de bijlagen bij de Conventie worden geïntegreerd, hetzij na goedkeuring van de Conferentie van de partijen die toeziet op de implementatie ervan hetzij via een schriftelijke procedure. Op die manier kan de Conventie worden beschouwd als een levend document.

Voor het eerst zijn regeringen van over de hele wereld het eens geworden om het internationale recht toe te passen in de strijd tegen doping.

EEN FLEXIBEL DOCUMENT VOOR REGERINGEN

De Conventie is eveneens een document dat heel wat flexibiliteit biedt. Er wordt aan de ondertekenaars gevraagd dat zij zich zouden engageren om maatregelen te nemen die in overeenstemming zijn met de principes in de Code. De Conventie voorziet ook in een zekere flexibiliteit inzake de aanpak die regeringen kunnen kiezen bij de toepassing ervan, op het vlak van wetgeving, regelgeving of beleid. De lidstaten moeten echter wel passende maatregelen nemen op nationaal en internationaal niveau om alle vormen van internationale samenwerking aan te moedigen en te bevorderen die tot doel hebben de atleten te beschermen en de strijd tegen doping in de sport voort te zetten.

- De lidstaten nemen indien nodig maatregelen om de beschikbaarheid van verboden stoffen en methoden te beperken ten einde het gebruik ervan in de sport te bestrijden. Die maatregelen zijn met name bedoeld om de productie, het verkeer, de import, de distributie, de verkoop van en de handel in die stoffen en methoden te beperken (**Artikel 8**).

- Er moeten maatregelen worden genomen ten aanzien van ondersteunend personeel voor atleten, met name trainers, managers, medische teams en administratieve begeleiders (**Artikel 9**), en ook maatregelen om producenten en distributeurs van voedingssupplementen ertoe aan te zetten informatie vrij te geven met betrekking tot de analytische samenstelling van hun producten (**Artikel 10**).

- Indien nodig zullen de lidstaten middelen ter beschikking stellen voor controleprogramma's, hun financiële steun intrekken voor geschorste atleten en geen financiële of andere sportieve steun meer geven aan sportorganisaties die zich niet houden aan de Code (**Artikel 11**).

- De dopingcontroles zullen in overeenstemming zijn met de Code en zullen met name onaangekondigd gebeuren, zowel buiten competitie als in competitie (**Artikel 12**).

- Samenwerking tussen anti-dopingorganisaties, de overheid en sportorganisaties wordt aangemoedigd op internationaal niveau, met name wat betreft dopingcontrole, ten einde de doelstellingen van de Conventie te verwezenlijken (**Artikel 13-16**). Er wordt eveneens specifiek voorzien in steun voor en financiering van het Wereld Anti-Doping Agentschap.

- De Conventie vraagt aan de lidstaten om binnen de grenzen van hun mogelijkheden zich in te spannen om onderwijs- en opleidingsprogramma's te steunen, te ontwerpen of te verwezenlijken die betrekking hebben op de strijd tegen doping (**Artikel 19-23**).

- Het bevorderen van het onderzoek tegen doping is een ander wezenlijk onderdeel van de Conventie (**Artikel 24-27**). De lidstaten verbinden zich ertoe om binnen de grenzen van hun mogelijkheden het anti-dopingonderzoek aan te moedigen en te bevorderen en er worden specifieke aandachtspunten vastgelegd.

- In **Artikel 28-43** gaat de Conventie in op vragen die betrekking hebben op de omzetting ervan, zo bijvoorbeeld de oprichting en de functies van de Conferentie van de partijen en van haar secretariaat en de procedures die gelden voor het wijzigen van de Conventie. Er zijn eveneens clausules die betrekking hebben op de ratificatieprocedures, het in werking treden, het opzeggen van de overeenkomst, de instantie die erover moet waken en de bezwaarrechten.

FINANCIËLE MIDDELEN TER ONDERSTEUNING VAN DE OMZETTING VAN DE CONVENTIE

Een aantal bepalingen voorzien in de financiering van initiatieven door de lidstaten die anti-dopingprogramma's omzetten in overeenstemming met de Conventie. Bij de steun aan de praktische uitwerking van de Conventie heeft Unesco vastgesteld dat bestaande anti-dopingprogramma's over heel de wereld op een zeer verschillend niveau staan. De Organisatie doet daarom inspanningen om ervoor te zorgen dat de Conventie beantwoordt aan de behoeften van alle lidstaten. Zij streeft ernaar dat de nodige know-how overal ingang vindt, dat informatie over 'best practices' wordt uitgewisseld en dat de competenties die aanwezig zijn in heel wat regio's op de wereld, versterkt worden via het Fonds voor het bannen van doping in de sport, dat werd ingesteld op basis van artikel 17 van de Conventie. Dat fonds is samengesteld uit bijdragen, giften of legaten afkomstig van lidstaten, privé-organisaties, overheidsorganisaties en privé-personen, en omvat tevens inkomsten afkomstig van geldinzamelingen. Het fonds kan eveneens worden gebruikt om de werkingskosten van de Conventie te dekken.

Een Conferentie van de Partijen, samengesteld uit de landen die tot de Conventie zijn toegetreden, is het hoogste orgaan van de Conventie. Unesco hield een eerste vergadering van de Conferentie van de Partijen in 2006, wanneer de Conventie in werking is getreden. Bij die eerste vergadering werd overgegaan tot de verkiezing van het Bureau (bestaande uit één voorzitter en vier vicevoorzitters) en tot de goedkeuring van de procedurevoorschriften. Andere sleutelkwesties op de agenda hadden betrekking op het beheer van het Fonds voor het bannen van doping in de sport en het nadenken over een opvolgingskader – met een vragenlijst voor zelfevaluatie – ter ondersteuning van de Conventie.

In september 2013 is een volgende Conferentie van de Partijen gepland op de hoofdzetel van Unesco in Parijs. De resultaten van een evaluatie van de werking van de Conventie zullen er besproken worden. We kunnen niet heen om de vaststelling dat ondanks de maatregelen die vele landen troffen om het dopinggebruik in de sport te bestrijden, er de voorbije namen verschillende dopingsschandalen in het nieuws kwamen. Er moet dus worden nagedacht over hoe de slagkracht van de Conventie kan worden vergroot.

DE ANTIDOPING-WEBSITE

Om de Conventie in ruimere kring bekend te maken, lanceerde Unesco een website die specifiek gewijd is aan het bekendmaken van haar anti-dopingprogramma. De site geeft een overzicht van de initiatieven om de Conventie bekend te maken, geeft een beeld van de lidstaten die de Conventie hebben ondertekend, vestigt de aandacht op de afbrokkeling van de fundamentele morele en ethische principes die de sport recht moeten houden en beklemtoont de gevolgen van doping in de sport voor de gezondheid. De site doet eveneens dienst doen als werkportaal voor de Conferentie van de Partijen bij de Conventie. De lidstaten hebben toegang tot de agenda en tot de rapporten die worden voorbereid voor de Conferentie van de Partijen en tot de meest recente Internationale Standaard van de lijst met verboden middelen (Bijlage I bij de Conventie).

De anti-doping website van Unesco: www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/anti-doping/

De anti-doping website van Vlaanderen: www.dopinglijn.be

Meer dan een nota in de **ontwikkelingsagenda**

TEKST: MARINO BULTINCK

Binnen de Verenigde Naties spreken wereldleiders de ontwikkelingsdoelen voor na 2015 af. Unesco legt uit waarom onderwijs een centrale plaats moet krijgen.

Onderwijs beschikt over een ongeëvenaard vermogen om armoede te bestrijden en ontwikkeling te bevorderen. Tot dit besluit komt de nieuwste editie van Unesco's Education for All Global Monitoring Report. De analyse is openbaar gemaakt aan de vooravond van de debatten van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over de ontwikkelingsagenda na 2015.

Investeren in onderwijs, vooral in het aanbod voor meisjes, verlicht armoede en leidt tot betere volksgezondheid, grotere productiviteit, meer democratische participatie en emancipatie. Om dit potentieel maximaal te benutten, moeten nieuwe ontwikkelinsdoelen verder dan voorheen gaan om ervoor te zorgen dat alle kinderen zowel goed basisonderwijs als goed secundair onderwijs kunnen genieten.

Meisjes die goed onderwijs genoten, staan steviger in hun schoenen en zullen sneller opkomen voor hun rechten.

"De gepubliceerde resultaten bevestigen overduidelijk dat onderwijs levens en samenlevingen ten goede kan veranderen," zegt Irina Bokova, directeur-generaal van Unesco. "De ontwikkelingsdoelen voor onderwijs moeten worden aangepast. Deze bewijzen moeten ons nieuwe energie geven om te verwezenlijken wat we ons al zo lang hebben voorgenomen."

Hieronder volgen de kernpunten uit Unesco's analyse met betrekking tot de internationale ontwikkelingsagenda inzake onderwijs.

Onderwijs emancipeert vrouwen. Meisjes en jonge vrouwen die onderwijs genoten, zijn over het algemeen beter op de hoogte van hun rechten en zijn meer geneigd om ze daadwerkelijk op te eisen. In Afrika ten zuiden van de Sahara en in Zuid- en West-Azië zijn 3 miljoen meisjes getrouwd voor hun vijftiende – een stuk onder de minimumleeftijd voor huwelijken in de meeste landen. Als alle vrouwen het primair onderwijs zouden afmaken, zou het aantal kindbruidjes met een half miljoen dalen. Een secundaire opleiding doorlopen zou dat cijfer met 2 miljoen doen afnemen. In dezelfde regio bevallen 3,4 miljoen vrouwen van een kind voor hun zeventiende. Als alle jonge vrouwen een volledige primaire scholing volgden, zou dit resulteren in 340 000 vroege geboortes minder. En als ze allemaal een secundaire opleiding achter de rug zouden hebben, zouden er 2 miljoen minder zijn.

Onderwijs bevordert verdraagzaamheid. Onderwijs helpt mensen om te begrijpen wat democratie behelst, promoot de verdraagzaamheid en het vertrouwen die er aan de basis van ligt, en motiveert mensen om deel te nemen aan het politieke leven in hun samenleving. Uit onderzoek in 18 landen van sub-Sahara Afrika blijkt dat mensen die basisonderwijs genoten 1,5 keer meer geneigd zijn om hun steun uit te spreken voor democratie dan zij die geen school liepen. En dat getal verdubbelt als de mensen ook secundair onderwijs volgden. Meer nog dan basisonderwijs, zorgt secundair onderwijs voor meer verdraagzaamheid bij mensen, zeker tegenover mensen die een andere godsdienst aanhangen of een andere taal spreken.

Onderwijs vergroot arbeidskansen en stimuleert economische groei. Als alle kinderen, ongeacht hun achtergrond en levensomstandigheden, gelijke toegang zouden hebben tot onderwijs zou de productiviteit toenemen en zorgen voor economische groei. In een tijdspanne van 40 jaar zou het gemiddelde per capita inkomen met 23 procent toenemen in een land met gelijkheid in het onderwijs.

Onderwijs helpt om milieuproblemen op te lossen. Mensen die meer opleiding genoten springen doorgaans zuiniger om met water en energie. Ze recycleren ook meer. Uit een studie in 29, vooral ontwikkelde, landen blijkt dat 25 procent van de mensen die het secundair onderwijs niet afmaakten bekommerd is om het leefmilieu. Dat cijfer bedroeg 37 procent onder de mensen die secundair onderwijs genoten en 46 procent onder zij die tertiair onderwijs volgden. Mensen die hun bezorgdheid voor het leefmilieu uitspreken zijn meer geneigd om actie te ondernemen om het milieu te ontzien of te beschermen.

Mochten alle vrouwen basisonderwijs genieten, dan zou de kindersterfte met een zesde dalen.

Onderwijs redt levens van moeders. In heel wat landen sterven nog steeds veel vrouwen tengevolge van complicaties tijdens de zwangerschap of de bevalling. Onderwijs kan deze doden voorkomen door vrouwen te leren hoe ze waarschuwingstekens kunnen herkennen en waar ze terecht kunnen voor zorg. Het onderwijs levert ook de gezondheidswerkers die levens kunnen redden als vrouwen bij hen bevallen. Mochten alle vrouwen basisonderwijs doorlopen, zou het aantal moedersterftes met twee derden dalen. Dit zou jaarlijks 189 000 levens redden.

Onderwijs voorkomt kinderziekten. Eenvoudige oplossing, zoals het gebruik van muskietennetten en zuiver water, kunnen sommige van de meest ernstige kinderziekten voorkomen. Maar dat kan enkel als de moeders geleerd hebben om ze toe te passen. Longontsteking, de grootste doodsoorzaak onder kinderen, zou met 14 procent afnemen als alle vrouwen een extra jaar onderwijs genoten. Diarree, de derde grootstekinderdoder, zou met 8 procent dalen als alle moeders een volledige primaire opleiding kregen. En met 30 procent als ze secundair onderwijs doorliepen.

Onderwijs redt kinderlevens. Onderwijs helpt vrouwen om de eerste tekenen van ziektes te herkennen en om advies en zorg in te winnen. Als alle vrouwen in arme landen primair onderwijs volgden, zou de kindersterfte met een zesde afnemen – het zou jaarlijks bijna een miljoen kinderlevens redden. Mochten ze allemaal secundair onderwijs afmaken, dan zou de kindersterfte gehalveerd worden en zouden jaarlijks 3 miljoen levens gered worden.

Onderwijs bestrijdt honger. De vernietigende invloed van ondervoeding op het leven van kinderen kan met de hulp van onderwijs worden voorkomen. Mochten alle vrouwen secundair onderwijs hebben genoten, dan zouden ze weten welke voedingsstoffen hun kinderen nodig hebben en welke hygiëneregels ze in acht moeten nemen. Ze zouden ook meer inspraak hebben in het huishouden om de juiste zorg te kunnen regelen.

"De grote voordelen van onderwijs blijven soms onzichtbaar voor donors en beleidsmakers, daardoor komt onderwijs soms niet aan bod op de ontwikkelingsagenda," zegt de directeur van het Education for All Global Monitoring Report, Pauline Rose. "De voorgestelde analyse levert het ontegensprekelijke bewijs dat dit moet veranderen. Als de wereldleiders die in New York bijeenkomen willen dat hun ontwikkelingsdoelen voor na 2015 gerealiseerd worden dan moeten ze onderwijs daarin een centrale plaats toekennen."■

Alle resultaten van de analyse en het volledige Education for All Global Monitoring Report verschijnen in januari 2014.

Uitzonderlijke waarde **Koloniën van Weldadigheid** onderzocht

TEKST: VEERLE AUSLOOS

Nederland en Vlaanderen werken aan een gemeenschappelijke nominatie voor de Unesco Werelderfgoedlijst.

De Koloniën van Weldadigheid zouden wel eens uniek op de wereld kunnen zijn. Nergens is zo'n grootschalig plan gerealiseerd om met landbouw de armoede aan te pakken en het leven van mensen te verbeteren. Dat en nog meer unieke, universele waarden van de Koloniën van Weldadigheid werden na maandenlang onderzoek vastgesteld. De Stuurgroep Koloniën van Weldadigheid heeft op vrijdag 13 september 2013 besloten om deze waarden als uitgangspunt te hanteren voor de werelderfgoednominatie van de Kolonien van Weldadigheid. In Unescotaal heet dit de voorlopige 'statement of Outstanding Universal Value', kortweg OUV.

NOMINATIE

De OUV vormt de basis van het nominatiedossier om kans te maken op de Werelderfgoedstatus. Daarmee zetten Nederland en Vlaanderen de volgende stap naar het behalen van de Unesco Werelderfgoedstatus. Nu zal gestart worden met het bepalen van de begrenzingen en het uitwerken van een beheervisie. Die zal worden verankerd in een managementplan, waarin staat hoe de koloniën na het behalen van de werelderfgoedstatus beheerd moeten worden.

Om te weten waarom de Koloniën van Weldadigheid uniek zijn, is grondig onderzoek gedaan door een team van onderzoekers, daarbij ondersteund door mensen uit de koloniën en wetenschappelijke experts.

ARMOEDEBESTRIJDING

De Koloniën waren in het begin van de 19de eeuw een project van armoedebestrijding dat aansloot op het gedachtegoed van de Verlichting. Nog nooit eerder was geprobeerd om de armoede op zo'n grote schaal en met zo'n vernieuwende aanpak te bestrijden. Het idee was om armen via landontginning, gebaseerd op de nieuwste landbouwmethodieken, uitzicht te bieden op een beter leven. De Koloniën waren bijzonder vooruitstrevend in hun sociale maatregelen, en helemaal zelfvoorzienend, wat erg uitzonderlijk was. Ze laten het geloof in de maakbaarheid van de mens en de samenleving zien. De grote schaal van het project is uniek in de wereld,net als het feit dat de werkwijze tot op de dag van vandaag nog zichtbaar is in het landschap en de gebouwen. Zo geven ze ons een ongekende kijk op de ontwikkelingen in de sociale, economische en maatschappelijke geschiedenis van Noord-Europa.

Met hun combinatie van normen, arbeid, discipline, beloning en onderwijs vormen de Koloniën de kiem van het moderne denken over het verbeteren van de leefomstandigheden en maatschappelijke gelijkheid. Het vernieuwende model van armenzorg was op dat moment uniek in de wereld. De plannen en de uitvoering ervan konden daarom ook rekenen op grote internationale belangstelling. Zo inspireerde de Maatschappij van Weldadigheid andere personen en instellingen wereldwijd en kreeg ze op bepaalde terreinen ook navolging.

Een doorsnee gezin, één jaar na aankomst in de koloniën.

De koloniën waren een proeftuin van de moderne verzorgingsstaat.

VERRASSENDE UITKOMSTEN

Een van de conclusies van het onderzoek naar de OUV was dat de omvang van de koloniën veel groter was dan vooraf gedacht: het ging om 100 vierkante kilometer ontgonnen grond. Daarmee hebben de koloniën het landschap op betekenisvolle wijze mee vorm gegeven. Ze vormen een prachtig en tastbaar voorbeeld van een bijzonder maatschappelijk project dat bijna twee eeuwen geduurd heeft.

De in 1818 opgerichte Koloniën van Weldadigheid kunnen vandaag ook beschouwd worden als een proeftuin van de moderne verzorgingsstaat, met elementen die pas honderd jaar na hun introductie in de koloniën in sociale wetgeving algemeen werden ingevoerd (leerplicht, ziekenfonds). Toch valt niet te betwijfelen dat de koloniën ook een bron zijn geweest van pijnlijke herinneringen en zwarte bladzijden in de geschiedenis van vele families. In die zin waren ze onmiskenbaar een experiment dat met vallen en opstaan is uitgevoerd.

CROWDFUNDING

Opmerkelijk is nog dat de Maatschappij van Weldadigheid, die de koloniën oprichtte, een van de eerste organisaties was die gefinancierd werd via crowdfunding: een manier van fondsenwerving die vandaag de dag veel wordt gebruikt, waarbij heel veel mensen een kleine bijdrage geven, in plaats van enkele grote financiers die het geld op tafel leggen. Ook dat bewijst dat, zelfs al in het begin van de 19de eeuw, de grote massa erg begaan was met het streven naar een betere wereld met minder armoede en meer sociale gelijkheid, emancipatie en onderwijs.
De vijf Koloniën van Weldadigheid liggen in het huidige Nederland en België. Voor Vlaanderen gaat het om de Koloniën van Wortel en Merksplas. Nederland zal het uiteindelijke nominatierapport indienen bij Unesco. Rein Munniksma, voorzitter van de stuurgroep en gedeputeerde van de provincie Drenthe:"Dit onderzoek geeft ons voortschrijdend inzicht. Het is buitengewoon verrassend dat er zo'n rijk verhaal schuilt achter de landschappen van de koloniën. Maar ook dat vijf gebieden in Nederland en België in hun geschiedenis zoveel samenhang vertonen."

SAMENWERKENDE PARTNERS

In 2015 wordt duidelijk of en binnen welke termijn de Nederlandse overheid de Koloniën van Weldadigheid officieel zal voordragen voor erkenning door Unesco. De samenwerkende partners zijn: Provincie Drenthe, Provincie Fryslân, Provincie Overijssel, Provincie Antwerpen/Kempens Landschap vzw, gemeente Noordenveld, gemeente Westerveld, gemeente Ommen, gemeente Hardenberg, gemeente Weststellingwerf, gemeente Steenwijkerland, stad Hoogstraten, gemeente Merksplas, Agentschap Onroerend Erfgoed, Agentschap voor Natuur en Bos, de Vlaamse Landmaatschappij en de Nederlandse Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.■

Lees meer over de werelderfgoedambities van de Koloniën van Weldadigheid: www.kempenslandschap.be/gallery/documents/folders/09-kolonies-ouv.pdf

Meer over de Koloniën van Weldadigheid in Wortel en Merksplas: www.onroerenderfgoed.be/nl/actueel/projecten/kolonien-van-weldadigheid-in-wortel-en-merksplas

BROCHURES

Kleur bekennen – Infobrochure homo- & transfoob pestgedrag op scholen

Iedereen heeft recht op onderwijs, daarover kunnen we het allemaal eens zijn. Meer nog, het is een recht dat is vastgelegd in de mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties. Recht op onderwijs betekent meer dan het recht op een kwaliteitsvolle opleiding. Het houdt ook in dat iedereen zich veilig moet voelen op school. Dit aspect wordt steeds vaker geschonden in conflictgebieden. Maar ook bij ons voelen leerlingen zich niet altijd thuis op school, bijvoorbeeld omwille van hun holebi of transgender zijn.

Homo-en transfoob pestgedrag gebeurt op basis van seksuele voorkeur of genderidentiteit. Niet alleen holebi of transgender jongeren worden er het slachtoffer van. Ook jongeren van wie pestkoppen vermoeden dat ze tot een van deze groepen behoren, bijvoorbeeld omdat ze zich vrouwelijker of mannelijker gedragen of kleden dan wat als de norm wordt beschouwd, vormen een doelwit.

Homo- en transfoob pestgedrag heeft een impact op de slachtoffers, de pesters, de medeleerlingen en de hele schoolomgeving. Voor holebi's en transgenders kan dit ernstige pedagogische gevolgen hebben. Het is een schending van het universele recht op onderwijs, het is een vorm van discriminatie en uitsluiting, en het is in strijd met het beginsel van veilige scholen. Het is met andere woorden een educatief probleem dat moet worden aangepakt door het onderwijs.

Het niet alleen de taak van holebi en transgender belangengroepen om zich in te zetten voor de bestrijding van homo- en transfoob pestgedrag. Vandaar dat Unesco het voortouw neemt om de bestrijding van homo- en transfoob pestgedrag hoog op de internationale onderwijsagenda te plaatsen. Het initiatief geniet de steun van VN secretaris-generaal Ban Ki-moon die homopesten "een morele schande, een ernstige schending van de mensenrechten en een bedreiging voor de volksgezondheid" noemt.

Homo- en transfoob pestgedrag zorgt ervoor dat leerlingen vaker afwezig blijven van school, dat ze hun opleiding niet afmaken en leidt tot slechtere schoolresultaten. Homopesten kan ook een negatieve invloed hebben op de mentale en psychische gezondheid van jongeren, hetgeen eveneens een negatieve impact heeft op hun opleiding. Studies tonen een duidelijk verband aan tussen herhaaldelijke, langdurige homofobe en transfobe pesterijen en depressie, angst, verlies van zelfvertrouwen, sociaal isolement, schuldgevoelens en slaapstoornissen. Leerlingen die het doelwit vormen van zulke pesterijen zijn meer dan andere leeftijdsgenoten geneigd om zichzelf pijn te doen of zelfmoord te plegen.

Çavaria en Unesco Platform Vlaanderen willen scholen met deze brochure op weg helpen om actief te werken aan een veilige schoolomgeving waarin holebi en transgender jongeren zich aanvaard voelen en zich net als alle andere leerlingen vrij kunnen ontplooien. De publicatie schetst de aard en de gevolgen van homofoob en transfoob pestgedrag en reikt praktische tips aan om dit educatief probleem daadkrachtig aan te pakken.

De brochure Kleur bekennen – Infobrochure homo- & transfoob pestgedrag op scholen is gratis te bestellen bij het Unesco Platform Vlaanderen op info@unesco-vlaanderen.be

UNESCO nieuwsbrief

Wil je regelmatig rechtstreeks in je mailbox informatie ontvangen over interessante ontwikkelingen op het vlak van onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie waarin Unesco een voorname rol speelt?

Abonneer je op de elektronische nieuwsbrief van het Unesco Platform Vlaanderen via www.unesco-vlaanderen.be of vraag ernaar op info@unesco-vlaanderen.be

kalender

OKTOBER

01 Internationale ouderendag
02 Internationale dag voor geweldloosheid
05 Werelddag voor de leerkracht
09 Werelddag van de post
10 Werelddag voor mentale gezondheid
11 Internationale dag van het meisje
13 Internationale dag voor het bestrijden van natuurrampen
15 Internationale dag van de landbouwvrouwen
16 Wereldvoedseldag
17 Internationale dag voor de uitroeiing van armoede
24 VN-dag
24 Werelddag voor informatie inzake ontwikkeling
27 Werelddag voor audiovisueel erfgoed

NOVEMBER

06 Internationale dag voor het voorkomen van milieumisbruik tijdens oorlog en gewapende conflicten
10 Wereldwetenschappendag voor vrede en ontwikkeling
14 Werelddiabetesdag
15 Wereldfilosofiedag
16 Internationale dag voor tolerantie
17 Werelddag voor de herinnering van verkeersslachtoffers
20 Universele dag van het kind
20 Dag voor de industrialisering van Afrika
21 Wereldtelevisiedag
25 Internationale dag voor de eliminatie van geweld tegen vrouwen
29 Internationale dag voor solidariteit met het Palestijnse volk

UNESCO
Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

UNESCO@vlaanderen
UNESCO Platform Vlaanderen vzw

WWW.UNESCO-VLAANDEREN.BE